

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Орлин Мирчев Спасов
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Факултет по журналистика и масова комуникация
Катедра „Радио и телевизия“

Относно дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по научната специалност 3.5.
Обществени комуникации и информационни науки
(Журналистика – Медиен разказ)

Автор на дисертационния труд: Деяна Драгомирова Драгоева

Тема на дисертационния труд: МЛАДИЯТ ЧОВЕК В МЕДИИТЕ:
ТРАДИЦИОННИ И
ИНОВАТИВНИ МОДЕЛИ НА
ВКЛЮЧВАНЕ

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-25 от 08.01.2019 г. на Ректора на СУ.

1. Информация за докторанта

Деяна Драгоева се обучава като редовен докторант към катедра „Радио и телевизия“, Факултет по журналистика и масова комуникация на СУ, по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Медиен разказ). Редовната

докторантурата е осъществена в периода 05.01.2016 г. – 20.12.2018 г. Научен ръководил е проф. д-н Снежана Попова.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният труд отговаря на очакваните високи стандарти за подобно изследване. Той е разгърнат в увод, четири глави, заключение, списък с приноси моменти, списък с реализирани публикации по темата на дисертацията и списък с използваната литература. Обемът на текста е 292 страници, от които 7 страници са отделени за библиографско описание на използваните източници.

В първа глава е направен обстоен преглед на „хибридната среда“, която обитават младите хора. Разгледано е понятието „млад човек“ и неговото конструиране в два плана: на биологичната възраст и на демографията. Открити са проблеми на социалното включване на младите хора, както и на изграждането на тяхната идентичност. Разгледани са характеристиките на дигиталното поколение и на новите публики, които то формира. Главата завършва с очертаване на информационно-технологичния профил на младите хора. Тази глава има характер на по-широко въведение в проблематиката на дисертацията като подчертава факта, че новите медийни технологии днес са неотменим фактор за социализацията на младите хора и за включването им в културния живот.

Втората част на работата е посветена на формите на „сериено разказване“ и на ангажиране на публиката със съответните наративни средства на сериала. Представени са техниките, чрез които телевизионният разказ се превръща в сериал. По-нататък са проследени принципите на структуриране на ситкома. Сериалите на „Дисни Ченъл“

са разгледани в плана на приноса им за формиране на детската и тийнейджърската култура. В тази част на дисертацията е предложено емпирично изследване на сериалите на „Дисни ченъл България“ за периода 2013-2018 г., което включва формат, жанр, теми, сюжети и други важни елементи за конструиране на тяхната „наративна кохерентност“. Анализирани са наративната структура на седем сериала на „Дисни Ченъл“. Тази част от текста съдържа и известен критически заряд, като се посочва например, че светът на „Дисни“ наподобява не толкова света на детето, колкото света на възрастните, но лишен от отговорността. Така се налага усещането, че проблемите в крайна сметка винаги се разминават.

Трета глава насочва изследователското внимание към дейността на така наречените „онлайн повествователи и серийни разказвачи“. Идеята е българските уеб-сериали, създадени от и за младежки аудитории в периода 2013-2018 г. да бъдат сравнени с телевизионните сериали със сходна тематика. Тук е представен цифровият контекст и е дефинирано понятието „дигитален сторителинг“. Разгърнато е емпирично изследване на разказната структура на българските уеб сериали от този тематичен кръг, като са обхванати жанрове и формати, типични герои и други основни елементи на уеб сериалите. Тази част от дисертацията завършва с изследване на структурата на три български уеб сериала. Основният момент в трета глава е свързан с „междинния сторителинг“ на уеб сериалите – начините, по които той е повлиян от наративните стратегии и производствените практики на телевизионно и интернет съдържание. Особен интерес представляват анализирани възможности авторите на сериалите да откликват на „поискано“ от феновете развитие на сюжета.

Може би най-интересна и с най-много приносни моменти в дисертацията е четвърта глава, посветена на българските влогъри. В нея

са анализирани дигиталните наративи на участието (participatory narratives), създавани от младите хора. Проследена е еволюцията от блога към видео-блога (влога), като интересът е съсредоточен върху промените в наратива. Във фокуса на наблюдението са младите български влогъри в платформата YouTube. Съдържанието на влоговете им е категоризирано, като същевременно е предложен детайлен анализ на „личните наративи“ на влогърите. Особено ценен, според мен, тук е подробният и внимателен анализ на Топ 40 на българските влогове. Този емпиричен анализ предлага голям ресурс, който дори е останал неизползван докрай в дисертацията и би могъл да послужи за бъдещи проучвания на авторката. Един много интересен феномен, който например може да се анализира още, и който напомня на уеб сериалите, е на „поискването“ от потребителите съдържание и съответното „реактуване“ от страна влогърите. Подобни интеракции са изключително интересни, защото до голяма степен са определящи за „личния наратив“ на влогърите, „предложен като поредица от мини разкази“ (с. 271).

Уводът и заключението рамкират успешно текста като съответно детайлно въвеждат читателя в проблематиката на изследването и обобщават постигнатите резултати.

Използваната литература включва 58 заглавия на български език и 36 на английски език. Източниците са актуални и релевантни на темата на изследване. Към библиографията са включени също 11 „онлайн сайтове и статии“, като по-добре би било тези две групи да са разделени. Накрая в библиографията са описани и 21 документа (законали, доклади и др.), към които основният текст препраща.

3. Обща оценка на дисертацията

Струва си да се подчертае, че темата на изследването е изключително актуална на фона бързите промени в съвременната медийна среда. Може веднага да се каже, че е налице дефицит на анализи, свързани с промените в медийните наративи в контекста на телевизионната и на дигиталната среда. Дисертацията разгръща една подчертано оригинална идея: да се сравнят наративите в сериалите на телевизионната корпорация „Дисни ченъл“ (глобалните корпоративни наративи) с българските уеб сериали (с характерните за тях локални наративи и „междинен сторителинг“) и с каналите на създателите на българско онлайн съдържание (влогъри и ютюбъри с техния „дигитален сторителинг“). Така във фокуса на внимание попадат промените, които се извършват между двата полюса на реализация на младежката репрезентация в наблюдаваните медии: професионалната продукция и аматьорският опит. По този начин се открояват и хибридни междинни форми като уеб сериалите (които съчетават елементи на телевизионно и на интернет съдържание).

Като цяло текстът на дисертацията е поднесен с добри логически връзки между отделните части и е кохерентен в целия си обем. Така той отговаря на поставените изследователски цели и демонстрира ефективност по отношение на използваните изследователски методи. Теоретичната култура на Деяна Драгоева е добре подкрепена от задълбочени емпирични наблюдения. Авторката е отлично информирана за най-новите развития в сферата на изследването си и ползва впечатляващ обем научна литература.

4. Оценка на научните приноси

Деяна Драгоева е посочила шест основни приносни момента, които добре обобщават цялостния резултат от работата по темата на

дисертацията и открояват оригиналността ѝ. Сред приносите особено се отличават авторската концепция за „влогърски дискурс“, както и изследването на промените в наративните модели, водещи до възникване на иновативни нови формати. Авторката е открила и един практико-приложен момент: създаване на собствена изследователска рамка и теоретична постановка за анализ на производствената структура на различни разказни форми в изследваната медийна среда. В този приложен аспект на дисертацията отново личи професионализма на Драгоева. Със своите приносни моменти текстът несъмнено би бил от полза за всички, ангажирани професионално с темата за младежкото присъствие в медийните разкази: от телевизионните сериали, през уеб сериалите, до влоговете.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторката е посочила три публикации по темата на дисертационния труд. Две от тях са реализирани в електронното научно списание Медиалог (бр. 2/2017 г. и бр. 4/2018 г.). Третата публикация е направена в Годишника на СУ „Св. Климент Охридски“, ФЖМК (бр. 25, 2018 г.). Заглавията на текстовете и съдържанието на публикациите съответстват пряко на теми, разработени в дисертационния труд. Предварителното публикуване на текстове, свързани с дисертацията, несъмнено има принос за цялостния положителен резултат. Част от публикуваните текстове преди това са представени от Драгоева на научни форуми.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът, представен в 35 страници, отразява добре както структурата, така и съдържанието на изследването. Включени са

справка за приносните моменти в дисертационния труд и списък с публикациите по темата на разработката.

7. Някои проблемни моменти в текста

Бих открил и няколко момента, които подлежат на подобряване. Така например на места сякаш се изпуска връзката с централната тема на дисертацията (моделите на включване на младите хора в медиите) и анализът поема по-скоро в друга посока: тази на дизайна на трите разгледани медийни форми. При това дизайнът е разбран максимално широко: като нещо, което „касае цялостната организация – структуриране, оформление, задаване на ориентация и навигация за потребителите, кодиране на въздействащи елементи и т.н., чрез които посланието на автора достига по-ефективно“ (стр. 271). Тези по-общии анализи, разбира се, са важни и основополагащи за текста, но правенето на повече и на по-силни връзки с факта, че става дума за изследване на младежки културни практики или за съдържание, насочено към младежи – с всички произтичащи от това ефекти – би било полезно. Разбира се, тази връзка е налице в текста, но на места би могла да се подсили.

Би могло да се помисли също така дали на моменти основното за темата понятие „модели на включване“ на младите хора в медиите не би могло да бъде успешно заменено с модели на тяхната репрезентация или авто-репрезентация в съответните медии.

При представянето на блоговете в четвърта глава би било полезно да спомене накратко историята на българската блогосфера. Самият факт, че влогосферата еволюира от блогосферата, задължава процесите на приемственост да се проследят малко по-детайлно.

Тези и някои други подобни малки проблеми нямат пряко отношение към високата оценка за текста на дисертацията. След

известна съдържателна, композиционна и стилистична преработка работата несъмнено би представлявала интерес и за по-широка публика.

8. Заключение

В своята цялост изследването на Деяна Драгоева е самостоятелно и изключително оригинално. Демонстрирана е широка теоретична култура и отлично познаване на ключовите източници. Имайки предвид всички коментирани качества на предложения труд и неговата значимост, си позволявам да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Деяна Драгоева по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Медиен разказ).

10 февруари 2019 г. / София

Подпис: